

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית שבת פרשת שמיני תש"פ לפ"ק

בביתו נאוה קודש

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף קנ"ז

דגם רב מודה דלאפרושי מאיסורא מותר להורות, אלא פנחס החמיר על נפשו, שאף על פי כן לא יעשה עד שישאל מתחלה לרבו, לכבודו של משה רבינו. ויש להבין טעם הדבר.

וייש לומר דאיתא בזה"ק (ח"ג ר"ז) דנשמות נדב ואביהוא נתעברו בתוך פנחס במעשה דזמרי, ובשעה שנכנס פנחס והעלה הרומח לעיני כל ישראל, ראה את שבט שמעון שבאו להרגו, ופרחא נשמתיה מיניה, ושתי הנשמות של נדב ואביהוא שהיו ערומות בלא לבוש, ובלא מקום מנוחה, נכנסו בפנחס ע"ש. ויתכן שבאותו יום רחפו נשמתם של נדב ואביהוא על פנחס במשך כל היום. וכיון שנדב ואביהוא נכשלו במה שהורו הלכה בפני משה, על כן היה פנחס נזהר אז בדבר זה, כדי לתקן הנשמות הללו שנתדבקו בו.

ונראה דלכן אמרו חז"ל (שם) שאמר פנחס למשה, 'אחי אבי אבא' לא כך למדתי וכו'. ולכאורה לאיזה צורך קרא פנחס למשה בתואר זה. אך מבואר בחתם סופר בפרשתנו (טו: יז) שהטעם שהורו הלכה בפני רבן, כי משה לא היה קפיד עליהו, וכמו שאמרו (מגילה יד:) דחולדה הנביאה קרובת ירמיה היתה, ולא הקפיד עליה על מה שהתנבאה בפניו ע"ש. ומכל שכן שלא הקפיד על בני אחיו, אבל על כל פנים לא מסתייעא מילתיה להשמר מהטעות

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישימו עליה קטורת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אותם, ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם (י-א). בגמרא (עירובין סג.) רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן. מאי דרוש, ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח (ויקרא א-ז), אמרו אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט ע"כ.

ונראה דאיתא בגמרא (סנהדרין פב.) וירא פנחס בן אלעזר (במדבר כה-ז), מזה ראה, אמר רב ראה מעשה ונזכר הלכה. אמר לו, אחי אבי אבא [היינו משה שהיה אחי אבי אביו אהרן], לא כך לימדתי ברדתך מהר סיני, הבועל ארמית קנאין פוגעין בו. אמר לו, קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא [שליח]. ושמואל אמר, ראה [נזכר פסוק] שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה', כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב [לפיכך הורה פנחס הלכה בפני רבו, ולא המתין ליטול רשות ממשה, שלא יראו הרואים וילמדו להתיר את כותית] ע"כ. ולכאורה נראה מזה דרב הוי סבירא ליה, דלא היה רשאי פנחס להורות מעצמו, דהוי מורה הלכה בפני רבו. וכיון דקיימא לן הלכה כרב באיסורי (בכורות מט:), גם הכא הלכתא כרב. ויש להקשות דהא אמרינן (עירובין סג.) דלאפרושי מאיסורא אפילו בפני רבו שפיר דמי, דכל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב, וזה דלא כרב. ועל כרחק צריכין לומר

במקום רבו (כתובות ט: ע"ש. ולכן רצה פנחס להדגיש למשה, כי הגם שהם קרובים, אחי אבי אבא, מכל מקום לא סומך על זה לעשות הוראה מנפשיה, אלא שנכנע לקבל הוראה מרבו, ובוזה יתוקן חטאם של נדב ואביהוא שנכשלו בזה.

*

והנה במדרש (ויק"ר כ-ט) איתא עוד שני טעמים למיתת נדב ואביהוא, אבא חנן אומר על ידי שלא היה להם נשים וכו'. רבי תנחומא בשם רבי יהושע בן נחמיה אומר, שהיו משה ואהרן הולכין תחלה, ונדב ואביהוא מהלכין אחריהן, וכל ישראל אחריהן, ואומרים מתי שני זקנים הללו מתים ואנו נוהגין שררה על הציבור. רבי פנחס אמר בלבם הרהרו ע"ש. ולכאורה יש להבין דהא בקרא כתיב טעם אחר, בהקריבם אש זרה אשר לא צוה ה'.

ויש לומר דהנה בדרושים ואגדות חתם סופר (לפרשת החודש ש:) כתוב, דשלשה טעמים הללו עולים בקנה אחד, דאיתא בגמרא (זבחים קטו:) שאמר משה לאהרן יודע הייתי שיתקדש הבית במכובדי המקום שנאמר (שמות כט-מג) ונקדש בכבודי, אל תקרי בכבודי אלא במכובדי, וסבור הייתי או בי או בך, עכשיו ראיתי שהם גדולים ממני וממך. והנה נראה לי שגם הם ידעו שיתקדש הבית במכובדיו של מקום ב"ה, וסברו שזהו משה ואהרן, וישמשו הם בנבואה פה אל פה במקום משה, ועל כרחך יפרשו אז מנשותיהם, ולכן לא נשאו אז נשים כלל. והיינו דאמרו מתי ימותו ב' זקנים הללו, ואז על כרחך אני ואתה ננהיג הדור, ואם כן לא נשאו נשים. וידוע דביום מיתת הרב מותר להורות הלכה בפניו דאין שלטון ביום המות, כמו שפירש רש"י בפרשת האזינו (דברים לב-מד) דאותו שבת שמת משה של דיווגי היה, שדרש יהושע בפניו. והנה נדב ואביהוא חשבו שבאותו היום של הקמת המשכן ימותו משה ואהרן, לכן הורו הלכה בפניו בהיתר גמור ע"כ. ואם כן לכאורה לא

חטאו בזה נדב ואביהוא, כי יש להם מליצת זכות על כל מה שעשו.

אמנם בחתם סופר (טו.) כתוב לבאר דעתם של נדב ואביהוא שהקטירו קטורת, באשר שידעו אחר השראת השכינה איכא חשש מיתה ונקדש בכבודי, על כן לקחו מחתתם, שכבר קיבלו ממשה רבינו שהקטורת מעציר המגפה (במדבר יז-יב). אמנם טעו שאין זה אלא בחוץ כמו שעשה אהרן במגפת קרח, אבל לפנים לא. ונראה לומר משום הכי ויבא משה ואהרן אל אהל מועד (ט-ג), ופירש רש"י ללמדו על מעשה הקטורת, וקשה הלא כבר הקטיר אהרן קטורת שחרית באותו היום [עיין רא"ם], ואי ללמדו חפינת יום הכיפורים שהיא עבודה קשה במקדש, מה ענינו היום. ועוד פירש רש"י שנכנסו להתפלל. ונראה לי אלו ואלו דברי אלקים חיים, שידע משה רבינו שיתקדש היום הבית במכובדיו של מקום, ושאיין ראוי להכניס קטורת לפנים, על כן למד מעשה קטורת עמו, ונשלמה פרים שפתינו, והתפלל שיהיה כאילו הקטיר קטורת בפועל, כדרך שעושים במגפה ר"ל, ובוזה שגו נדב ואביהוא שהקטירו בפועל ע"כ.

ואם כן כיון שהקטירו נדב ואביהוא קטורת, וחשבו שבזה יתבטל גזירת ה' של ונקדש בכבודי, וממילא לא יארע שום מיתה בחנוכת המשכן, ולא ימותו שני הזקנים, ושפיר נתעורר עליהם הפגם, מה שהורו הלכה בפני רבם, ולא נשאו נשים, כי הקטורת שהקריבו יעכב מיתתם של משה ואהרן, ולא ימותו שני הזקנים הללו.

*

והנה הכתוב אומר, ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמור בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד, וידום אהרן (י-ג). וברש"י אמר ליה משה לאהרן, אהרן אחי,

ואם כן שישרה ה' שכינתו בהמשכן, אי אפשר כאשר יש שם גסי הרוח, אשר אתו לא אוכל.

והנה במשכן ה' ביום חנוכתו היו שש אנשים בתוכה, משה ואהרן וארבעה בניו. ומשה ואהרן היו מופלגים במדת ענוה, וגדול מה שנאמר בהם יותר ממה שנאמר באברהם, שאמרו (שמות טז-ח) ונחנו מה, ואילו באברהם כתיב (בראשית יח-כז) ואנכי עפר ואפר (חולין פט.). ומכל שכן משה דעדיפא מיניה כדכתיב (במדבר יב-ג) והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה. וכמו כן אלעזר ואיתמר הלכו בזה בדרכי אבותיהם, להיות ענוים ושפלי רוח. ונראה דלכן נאמר (י-יב) וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו 'הנותרים', על דרך דאיתא בגמרא (ראש השנה יז.) נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו (מיכה ז-ח), למי שמשים עצמו כשיריים ע"כ. ולכן הם נקראים 'הנותרים', שהיו בעיני עצמם כשיריים.

אמנם היו שם גם נדב ואביהוא שהכירו בעצמם גודל מדריגתם, שהם ראויין למלאות מקומם של משה ואהרן, אני ואתה ננהיג את העדה. וכאשר יש גסי רוח אין אני והם יכולין לדור יחד, ומי נדחה מפני מי, על כן הוצרכו לדחות משם נדב ואביהוא, ותצא אש ותאכל אותם, ורק אז תוכל השכינה לשכון בתוכה. ואם כן ממה שישראל ראו מיתת נדב ואביהוא, היה זה היכר לכל, כי ירדה שם השכינה ונתקדש הבית, עד שהפגם של זחיחת הלב של נדב ואביהוא עיכב ירידת השכינה בתחתונים, והוצרכו להסתלק משם, ובוזה נתקדש הבית במיתתם.

*

ובבעל הטורים כתוב ב' במסורה, וידום אהרן, וידום השמש (יהושע י-ג). ויש לומר הכוונה דאיתא בגמרא (חולין ט.) רבי שמעון בן פזי רמי, כתיב (בראשית א-טז)

יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום, והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך. ויש לבאר הדברים, דהנה בחתם סופר (שו"ת או"ח סימן רח) כתוב בביאור הנסיון של אברהם בעקידת יצחק, כי אברהם וגם יצחק בנו חכמים גדולים היו, והשכילו ענין וסוד הקרבנות, ולכן היו בונים מזבחות ומקריבים קרבנות, כי ידעו עד היכן הדברים מגיעים, והם ידעו והשכילו שאי אפשר בשום אופן בעולם כלל וכלל שירצה ה' בקרבן אדם, 'שאלו לא השכילו כן, כבר היה אברהם מקריב ישמעאל או יצחק בנו', אלא שזה אי אפשר בשום אופן בעולם, ומכל מקום אברהם בתום לבבו לא הרזה כלל וכו', וכמו כן יצחק וכו' ע"ש. הרי לנו כי קדושי א-ל, אין אהבת בניהם נחשב כלל בעיניהם, כאשר היה דבר זה נוגע לעשות נחת רוח לקונם, ומעצמם היו מוסרים אותם להשחט לכבוד ה' גם בלי ציווי. ולכן עתה כאשר אמר ה' למשה, בקרובי אקדש, ונקדש במכובדי, כי במיתתן יתעלה ויתקלס כבוד שמו, ויתקדש בית ה' במיודעיו, ונבחרו לזה שני בני אהרן, וידום אהרן, לא בכה ולא התאבל, אלא היה לבו שמח ומתענג למסור בניו שיתעלה ויתקלס בזה שמו של הקב"ה.

*

ויש לומר עוד בביאור הדבר, מה שנתקדש הבית במיתת נדב ואביהוא, דאיתא בגמרא (סוטה ה.) כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנאמר (תהלים קא-ה) גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל, אל תקרי אותו אלא אתו ע"ש. ואם כי מצינו שהקב"ה שוכן אתם בתוך טומאתם (ויקרא טז-טז), מכל מקום להשכין שכינתו מתחלה במקום גסי הרוח, בודאי אתו לא אוכל. ומצינו כיוצא בה בנס של חנוכה, שנעשה להם נס בהפך שמן שיוכלו להדליק בשמן טהור (שבת כא:), הגם דטומאה הותרה בצבור (יומא ו.), וביארו דמכל מקום חינוך המקדש והמנורה, אי אפשר בטומאה, אלא בטהרה גמורה.

ולכאורה כיון דלא מיתבא דעתה, הוי לה להלבנה לומר לה, כיון שאין זה צביון שלי שבחרתי, מוטב לי להתבטל ולחזור לתוהו ובוהו כמו קודם הבריאה. אך הלבנה לא עשתה כן, כי ראתה שרצון ה' להיות לו בעולמו לבנה שימש את העולם. ואם זהו רצון ה', אז היא מבטלה דעתה לרצון ה', ומוכנת להשפיל עצמה ממאור גדול למאור קטן, כדי לעשות נחת רוח לקונה. וזהו מוסר השכל להכלל ישראל, שגם כאשר לא מיתבא דעתו של האדם במצבו שנמצא, עם כל זה יש לבטל דעתו לרצון קונו, ולכן רק ישראל מונין להלבנה, כי רק אנו הם דומים לה, לקבל כל דבר באהבה, וחסד ה' אשירה, ומשפט ה' אשירה.

*

ובאמת יש להעיר, דכיון דכל הבריאה לצביונם נבראו, אם כן מכל שכן האדם פאר הבריאה, שגם אדם הראשון לדעתו ולצביונו נברא. ולכאורה הרי נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא משנברא (עירובין יג:), ואיך הסכים אדם הראשון שנוח לו שנברא. ונראה דזהו על דרך שכתבו התוספות שם, דהכא איירי בסתם בני אדם, אבל צדיק אשריו ואשרי דורו ע"ש. ואדם הראשון תחלתו צדיק גמור היה, וגם אחר החטא שוב חזר למדרגת צדיק, כמבואר בגמרא (סוכה נב:): מאן נינהו שבעה רועים, דוד באמצע, אדם שת משותלח לימינו [מן הצדיקים שקודם המבול, שלא חטאו עד דור אנוש וכו'], אברהם יעקב ומשה משמאלו ע"ש.

גם יתכן דקודם חטא העץ הדעת, שלא נתערב העולם טוב ברע, לכולי עלמא היה נוח לאדם שנברא. וגם יש לומר דרך מנתינת התורה ולהלאה, שנמנו תרי"ג מצות התורה, וקל להכשל, על כן נוח שלא נברא, כי יש ריבוי לא תעשה מעשין (מהרש"א שם), ולא כן היא בשבע מצות לבד, שקל לקיימן, נוח לו שנברא. ■

ויעש אלקים את שני המאורות [משמע שניהם גדולים], וכתיב את המאור הגדול ואת המאור הקטן. אמרה ירח לפני הקב"ה, רבונו של עולם אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אמר לה לכי ומעטי את עצמך ע"כ. הרי לנו כי הלבנה התרעמה על מעשה ה', לא כן השמש, אף שגם היא היתה יכולה לטעון כמו הלבנה, שניתן כתר גם להלבנה, ואי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אף על פי כן לא פתחה את פיה לומר דבר לה', לומר לו מה יעשה. ובמדה זו השתמש כעת גם אהרן, אם כן וידום אהרן, הוא כמו וידום השמש, ששתקה ולא התרעמה על מעשי ה'.

*

והנה ישראל מונין ללבנה (סוכה כט:), וכמו שאמר הכתוב החודש הזה לכם ראש חדשים (שמות יב-ב). ונראה בטעם הדבר, דאיתא בגמרא (שם) דהלבנה שוב טענה, רבונו של עולם הואיל ואמרתי לפניך דבר הגון אמעט את עצמי, אמר לה לכי ומשול ביום ובלילה וכו', זיל לימנו בך ישראל ימים ושנים וכו', זיל ליקרי צדיקי בשמיך, יעקב הקטן (עמוס ז-ה), שמואל הקטן, דוד הוא הקטן (שמואל א יז-ד), חזייה דלא קא מיתבא דעתה, אמר הקב"ה הביאו כפרה עלי על שמיעטתי הירח ע"כ.

ונראה שזה עולה עם מאמרם (שם) דכל מעשה בראשית לדעתם נבראו, בצביונם [בדמות שבחרו להם] נבראו, שנאמר (בראשית ב-א) ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, אל תקרי צבאם אלא צביונם ע"כ. הרי דרצון ה' היה, שכל הבריאה כולה תהא לה נייח נפשא בדמותם שנבראו, ועל כן כאשר ראתה הלבנה שיש עוד אחד שמשתמש בכתרה, הרע לה הדבר, וחזר ה' אחריה ליתב דעתה ולפייסה בכמה אופנים שתהא לצביונה. וכאשר חזייה דלא קא מיתבא דעתה, אמר הביאו עלי כפרה שמיעטתי את הירח, שיש חסרון בהבריאה, שהלבנה אינה לצביונה.